

Додаток 2.

до наказу від _____ 2015 р. № _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ветеринарної гігієни ім. професора А.К. Скороходька

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
М. І. Цвіліховський
«19 травня» 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри гігієни тварин та
санітарії імені професора
А.К. Скороходька
протокол № 15 від 18 травня 2022 р.

завідувач кафедри
М.Д. Кучерук

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Ветеринарна гігієна,
санітарія і експертиза»

Гарант ОП
Л.В. Шевченко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВЕТЕРИНАРНА САНІТАРІЯ

спеціальність 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

Факультет **Ветеринарної медицини**
(назва факультету)

Розробники: Соломон В.В., к.вет.н., доцент

1. Опис навчальної дисципліни

«Ветеринарна санітарія»

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	21 – «Ветеринарна медицина» (шифр і назва)	
Напрямок підготовки	(шифр і назва)	
Спеціальність	212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» (шифр і назва)	
Освітній ступінь	Магістр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	<u>180</u>	
Кількість кредитів ECTS	<u>6</u>	
Кількість змістових модулів	<u>4</u>	
Форма контролю	Залік, іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання		
Рік підготовки	2022-2023	
Семестр	VI-VII	
Лекційні заняття	30 год.	
Навчальна практика	30 год.	
Лабораторні заняття	75 год.	
Самостійна робота	45 год.	
Курсова робота	VI- семестр Так	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	VI- семестр	VII-семестр
	<u>3 год.</u> <u>2 год.</u>	<u>4 год.</u> <u>2 год.</u>

3. Програма навчальної дисципліни “Ветеринарна санітарія”

Вступ

Ветеринарна санітарія (від лат. Veterinarius – відноситься до тварин і sanitas – здоров'я) – наука про профілактику інфекційних та інвазійних хвороб тварин, в тому числі і антропозоонозних, шляхи отримання продуктів, сировини і кормів тваринного походження високої санітарної якості.

Ветеринарна санітарія - це комплекс оздоровчих заходів, заснованих на даних ветеринарної науки і спрямованих на охорону людей від хвороб, спільних людині і тваринам, і на отримання здорового поголів'я тварин шляхом створення для них сприятливих умов зовнішнього середовища.

Ветеринарна санітарія ґрунтується на знанні біологічних особливостей патогенних і умовно-патогенних мікробів, здатних не тільки паразитувати в організмі тварини (або людини), але і тривало виживати на різних об'єктах зовнішнього середовища, приводити в непридатність багато продуктів харчування, корми та сировину тваринного походження, поширюватися на великі відстані (території) з переносниками – перелітними птахами, комахами, кліщами, гризунами.

Наявність патогенної та умовно-патогенної мікрофлори на об'єктах ветеринарно-санітарного обслуговування є підставою до проведення заходів ветеринарної санітарії. Потрапили в ґрунт, воду, повітря, продукти харчування, сировину та інші об'єкти зовнішнього середовища, патогенні мікроорганізми створюють резервуари інфекції, небезпечні для життя людини і тварин.

Попередити інфікування об'єктів тваринництва, а якщо вони засіяні, знищити патогенну або умовно-патогенну мікрофлору, не допускати зараження людини і тварин - завдання ветеринарної санітарії. Оздоровлення великих територій пасовищних угідь, водойм і великих тваринницьких приміщень, контролювання великих партій різноманітних видів кормів для тварин і продуктів харчування для людей, а також здійснення нагляду і контролю за сировиною тваринного походження – основні завдання ветеринарної санітарії.

Завданнями профілактичного спрямування в ветеринарії передбачаються не тільки попередження і ліквідація хвороб тварин, а й здійснення ветеринарних заходів, що сприяють виконанню плану розвитку тваринництва, отримання доброякісних продуктів і сировини, охорону населення від зоонозних хвороб і території країни від занесення інфекції з інших держав.

Мета та завдання

Перспектива розвитку тваринництва в Україні пов'язана з його подальшою спеціалізацією та інтенсивністю.

Проте жодна інтенсифікація неможлива без науково обґрунтованого використання клінічно здорових високопродуктивних тварин. Досягти постійного ветеринарного благополуччя можливо лише при дотриманні таких обов'язкових умов, які характеризують господарства із сучасними технологіями ведення тваринництва, наявності стада з високими генетичним потенціалом продуктивності, забезпеченості доброякісними повноцінними кормами і водою, що за якістю відповідає стандартам, створенні для всього поголів'я оптимальних параметрів мікроклімату й технологічних умов утримання, організації надійного ветеринарно-санітарного контролю всіх технологічних процесів, наявності підготовлених і правильно розставлених кадрів.

Порушення взаємозв'язку організму з умовами утримання часто призводить до зниження природної резистентності тварин, що є причиною виникнення у них захворювань.

В процесі переробки худоби і виробництва м'ясних продуктів відбувається мікробне обсіменіння і механічне забруднення технологічного обладнання, інвентаря, інструментів, рук, санітарного одягу робітників, повітря і приміщень виробничих цехів. Порушення санітарно-гігієнічних умов виробництва і технології переробки худоби, свиней і птиці може призвести до псування м'яса, м'ясних продуктів та до захворювання людей. Для цього необхідно ветеринарним спеціалістам, працівникам і робочим підприємства не тільки добре знати ветеринарну санітарію, але й впроваджувати новітні досягнення науки з технології санітарної обробки різних об'єктів з метою виробництва продукції високої якості у санітарному відношенні, безпечної для пересічного споживача.

До об'єктів ветеринарно-санітарного обслуговування належать м'ясокомбінати, м'ясопереробні підприємства, бойні, забійні пункти, шкіряні заводи, птахокомбінати, птахофабрики, тваринницькі приміщення.

Перед ветеринарною санітарією стоїть завдання санації (оздоровлення) повітря, приміщень, технологічного обладнання, інвентарю, інструментів, тваринних кормів і харчових продуктів, що виробляються на підприємствах, котрі переробляють сировину тваринного походження — шкури, шерсть, волосся та ін. Санація — це зменшення загальної кількості і знищення мікроорганізмів, що викликають інфекційні хвороби тварин і людей, а також збудників інвазійних захворювань тварин, знищення мишовидних гризунів і комах, що переносять збудників заразних хвороб людей і худоби.

Всі ветеринарно-санітарні заходи необхідно проводити відповідно до інструкцій і правил Ветеринарного законодавства, діючих Санітарних правил для підприємств м'ясної промисловості та Інструкцій по миттю і профілактичній дезінфекції на підприємствах м'ясної промисловості; Правил ветеринарного огляну забійних тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів. Виконання цих нормативних документів дозволяє:

- попередити поширення збудників заразних хвороб за межі м'ясокомбінату з транспортом, який доставляє тварин на м'ясокомбінати, бойні і скотобійні пункти, зі стічними водами, гноєм, з одягом провідників худоби і

працівників м'ясокомбінату;

- зберігати в доброму санітарно-гігієнічному стані виробничі приміщення, технологічне обладнання, інвентар, інструменти, санітарний і спеціальний одяг працівників м'ясокомбінату;

- виконувати правила особистої гігієни і профілактику захворювання робітників м'ясокомбінатів зооантропонозами— хворобами, які передаються від тварини до людини;

- випускати продукцію гарантованої санітарної якості.

Мета дисципліни «Ветеринарна санітарія» полягає у формуванні спеціальних знань та практичних навичок на основі одержаних знань щодо ветеринарно-санітарних заходів, запобіганню поширенню збудників заразних хвороб та збереження здоров'я тварин, зберігати в доброму санітарно-гігієнічному стані виробничі приміщення, технологічне обладнання, інвентар, інструменти, санітарний і спеціальний одяг працівників, забезпечувати випуск продукції гарантованої санітарної якості.

Предмет дисципліни «Ветеринарна санітарія» є фахова діяльність лікаря ветеринарної медицини за спеціальністю 212 «ВЕТЕРИНАРНА ГІГІЄНА, САНІТАРІЯ І ЕКСПЕРТИЗА», ґрунтується на знанні біологічних особливостей патогенних і умовно-патогенних мікробів, здатних не тільки паразитувати в організмі тварини (або людини), але і тривало виживати на різних об'єктах зовнішнього середовища, приводити в непридатність багато продуктів харчування, корми та сировину тваринного походження, поширюватися на великі відстані (території) з переносниками - перелітними птахами, комахами, кліщами, гризунами.

Основні завдання дисципліни «Ветеринарна санітарія» вивчення загального санітарного стану закритих і відкритих зооекосистем, переробних цехів, складів, холодильників умов і чинників його формування, причин і обсягів змін під впливом природних і антропогенних самітних чинників, прогнозування динаміки їх стану, розробка шляхів гармонізації взаємовідносин людського суспільства і тварин.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати відповідно до компетенцій рекомендованих МЕБ:

знати: Вивчення формування та запровадження політики на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях через законодавство, регулювання та операційну стратегію; відповідна державна політика щодо благополуччя тварин.

Широке розуміння менеджменту здоров'я стада та потреб щодо годівлі сільськогосподарських тварин та водної промислової фауни. Розвиток та підтримка заходів біобезпеки, підтримка гігієни тварин, кращі практики обліку

стану здоров'я тварин, обережне використання ветеринарних препаратів, принципи превентивної медицини, застосування принципів здоров'я тварин та етології, оцінка та зменшення факторів ризику, що провокують виникнення хвороб та негативно впливають на продуктивність.

Морфологія та біологія ендо- та ектопаразитів, що мають значення для ветеринарії. Широке розуміння життєвого циклу та патогенезу паразитів тварин: імунологічні та патофізіологічні аспекти зв'язку паразита та його носія, серйозність зоонотичної паразитологічної інфекції / зараження, принципи та протоколи діагностування, лікування та контролю паразитологічних інфекцій / заражень. Методи лабораторної діагностики та ідентифікація важливих життєвих циклів паразитів.

Вивчення мікроорганізмів (бактерій, грибів, вірусів, пріонів) та їх впливу на живі організми. Лабораторні та інші методи дослідження; розуміння основних мікробіологічних принципів (фізичні та хімічні характеристики, бактерій, грибів, вірусів, пріонів: процеси реплікації та трансмісії, схеми класифікації, виділення та ідентифікація), знання епідеміології та патогенезу інфекцій з важливими збудниками кожного типу; розвиток імунітету чи резистентності до інфекції у тварин; програми профілактики та боротьби, включаючи вакцинація; клінічні ознаки та діагностика інфекції; вибір лікування, включаючи розумне використання протимікробних препаратів чи розвиток протимікробної резистентності через патоген; прогностичне та діагностичне значення лабораторних чи клінічних тестів. Ветеринарна охорона здоров'я визначається ВООЗ, як «комплекс дій, направлених на захист фізичного, ментально та соціального благополуччя людей через розуміння та застосування ветеринарної науки». Курс вивчає базові принципи та програми охорони здоров'я людей, включаючи екологічне здоров'я та безпеку, інспектування та безпечність харчових продуктів, менеджмент біологічних відходів; розуміння концепції «Єдине здоров'я». Базові принципи безпечності харчових продуктів, які включаються та повинні бути включені до законодавства та регламентів щодо переробки продуктів тваринництва та захисту споживачів продуктів (напр.: відслідковуваність, перед та після забійне інспектування, вимоги щодо сертифікації); підходи до ідентифікації мікробіологічних та фізичних ризиків, пов'язаних з харчовими продуктами, проведення аналізів та техніка взяття зразків; попередження та контроль ризиків, пов'язаних з харчовими продуктами. Акцент повинен бути зроблений на практиках типових для країни та таких, що впливають на міжнародну торгівлю.

Вивчення ветеринарних препаратів, включаю їх склад, вживання та дію, фармакокінетику, кращі операційні процедури для ветеринарної аптеки. Широке розуміння загальних принципів дії препаратів, включаючи реакцію на дозу, дії хімічних властивостей на фармакокінетику, види різних реакцій на ліки, небажану реакцію на ліки, механізми резистентності до ліків, порівняння фармакодинаміки та фармакокінетики підтипів важливих класів ліків, принципи та нормативні вимоги щодо зберігання, дозування, утилізації ліків (напр.: регламент щодо призначення ліків, термін виведення ліків для тварин та продуктів тваринництва, що входять у ланцюг харчування людини), принципи прийняття терапевтичних

рішень (напр.: вибір відповідних ліків, оцінка користі та ризиків від застосування ліків, моніторинг курсу терапії). Вивчення природи, дії та визначення отрут, включаючи отруйні рослини, лікування отруень; ідентифікація та механізми дії токсичних елементів, включаючи токсичні рослини; діагностика, лікування та попередження токсикозів; основи тестування на токсичність.

уміти: Вивчення клінічних випадків та інструкцій, щоб студент міг професійно здійснити прийом хворого та відповідний фізичний огляд: вивчити повну розповідь клієнта, виходячи з клінічних міркувань проводити диференціальні та кінцеві діагностики, встановлювати діагнози, розробляти плани лікування; ефективно спілкуватися з клієнтом, колегами, допоміжним персоналом, як усно, так і письмово. Студент повинен вміти застосовувати ці навички до різних видів тварин. Обережне використання ветеринарних препаратів.

Вивчення формування та запровадження політики на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях через законодавство, регулювання та операційну стратегію; відповідна державна політика щодо ветеринарної медицини, здоров'я людей та тварин: інфекцій, що впливають на здоров'я, боротьби з хворобами тварин.

Кращі практики обліку стану здоров'я тварин, принципи превентивної медицини, застосування принципів здоров'я тварин та етології, оцінка та зменшення факторів ризику, що провокують виникнення хвороб та негативно впливають на продуктивність.

Вивчення формування та запровадження політики на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях через законодавство, регулювання та операційну стратегію; відповідна державна політика щодо сертифікації, торгівлі тваринами та продуктами тваринництва.

Вивчення мікроорганізмів (напр.: бактерій, грибів, вірусів, пріонів) та їх впливу на живі організми. Лабораторні та інші методи дослідження; розуміння основних мікробіологічних принципів (напр.: фізичні та хімічні характеристики, бактерій, грибів, вірусів, пріонів: процеси реплікації та трансмісії, схеми класифікації, виділення та ідентифікація), прогностичне та діагностичне значення лабораторних чи клінічних тестів.

Розвиток та підтримка заходів біобезпеки, підтримка гігієни тварин, кращі практики обліку стану здоров'я тварин, обережне використання ветеринарних препаратів, застосування принципів здоров'я тварин та етології, оцінка та зменшення факторів ризику, що провокують виникнення хвороб та негативно впливають на продуктивність.

Базові принципи безпечності харчових продуктів, які включаються та повинні бути включені до законодавства та регламентів щодо переробки продуктів тваринництва та захисту споживачів продуктів (напр.: відслідковуваність, перед та після забійне інспектування, вимоги щодо сертифікації); підходи до ідентифікації мікробіологічних та фізичних ризиків, пов'язаних з харчовими продуктами. Акцент повинен бути зроблений на практиках типових для країни та таких, що впливають на міжнародну торгівлю. Розуміння кодексу професійної поведінки та ветеринарної медичної етики;

локального та національного законодавства та регламентів, що регулюють ветеринарну діяльність.

Практика, оцінка та покращення усних та письмових комунікаційних навичок, напр.: написання історії хвороби, спілкування з клієнтом щодо лікування та діагностики; критичне читання та осмислення щодо епідеміології, імунології, мікробіології); написання публічних виступів. Рекомендується, щоб студент мав хоча б базові навички професійного спілкування однією з іноземних мов, що є офіційними мовами МЄБ (напр.: французька, англійська, іспанська).

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

1. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

1. Здатність досліджувати харчові продукти і корми органолептичними та інструментальними методами для визначення їх безпечності та якості.

2. Здатність застосовувати методики і процедури щодо виробництва та обігу харчових продуктів відповідно до концепції «Єдиного здоров'я».

3. Здатність планувати і здійснювати контроль механізмів імпорту та сертифікаційних процедур, пов'язаних із захистом здоров'я тварин, людей і екосистем у країні- імпортері.

4. Здатність планувати санітарні заходи, розробляти процедури та контролювати дотримання гігієнічних вимог на потужностях для випуску безпечних харчових продуктів, кормів і кормових добавок тощо.

5. Здатність організувати та проводити державний контроль гігієнічних вимог і санітарних заходів на агропродовольчих ринках і потужностях.

6. Здатність здійснювати ветеринарно-санітарний контроль виробництва та обігу кормів, кормових добавок, преміксів тощо на підконтрольних потужностях, грамотно використовувати методики їх дослідження та проводити їхнє санітарне оцінювання.

7. Здатність ідентифікувати та оцінювати відповідність харчових продуктів вимогам нормативно-правових актів, відомостям, наведеним в інформації для споживача або декларації виробника.

8. Здатність здійснювати контроль на потужностях з виробництва та обігу продуктів тваринного походження, на кордоні і транспорті з урахуванням потенційного впливу транскордонних хвороб, зокрема зоонозів.

9. Здатність здійснювати контроль гігієнічних вимог діяльності потужностей з виробництва і переробки продуктів тваринництва, об'єктів ветеринарної медицини тощо.

10. Здатність контролювати ефективність проведення санації потужностей згідно з вимогами національних та міжнародних нормативно-правових актів.

Критерій оцінки знань з дисципліни «Ветеринарної санітарія»

Відмітку “зараховано” за практичні заняття виставляється студентам, які виконали всі практичні роботи, набули навиків самостійної роботи, вміють самостійно проводити санітарні дослідження, а також робити з них правильні висновки відповідно фахової підготовки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	сем.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
I СЕМЕСТР						
Модуль 1 Ветеринарна загальна санітарія						
Тема 1. Вступна лекція. Історія ветеринарної медицини та санітарії	6	2		2		2
Тема 2. Дезінфекція	8	2		4		2
Тема 3. Дератизація	8	2		4		2
Тема 4. Дезінсекція	8	2		4		2
				1		
Разом за змістовим модулем 1	33	8		15		10
Модуль 2 Ветеринарна загальна санітарія						
Тема 5. Дезодорація	8	2		4		2
Тема 6. Отрути, робота з отрутами та заходи при отруєннях	8	2		3		3
Тема 7. Утилізація побічних продуктів тваринництва	8	2		4		2
Тема 8. Утилізація трупів тварин	8	1		4		3
Разом за змістовим модулем 2	32	7		15		10
Всього	65	15		30		20
Залік						
II СЕМЕСТР						
Модуль 3 Спеціальна санітарія						
Тема 9. Ветеринарно-санітарні заходи при зберіганні, підготовці до згодовування та використання кормів, комбікормів та кормових добавок	10	2		5		3
Тема 10. Ветеринарно-санітарні заходи на підприємствах з виробництва молока та яловичини	11	2		6		3
Тема 11. Ветеринарно-санітарні заходи на свинарських та птахівницьких підприємствах	11	2		6		3
Тема 12. Ветеринарно-санітарні заходи в конярстві та рибництві	10	2		5		3
Разом за змістовим модулем 3	42	8		22		12

Модуль 4 Спеціальна санітарія						
Тема 13. Ветеринарно-санітарні заходи на вівчарських та козівничих підприємствах	14	2		8		4
Тема 14. Ветеринарно-санітарні заходи при утриманні бджіл, в кролівництві та звірівничих господарствах	15	3		8		4
Тема 15. Ветеринарно-санітарні заходи при транспортуванні продуктивних тварин та сировини тваринного походження, та на переробних підприємствах та інших об'єктах	14	2		7		5
Разом за змістовим модулем 4	43	7		23		13
Всього	85	15		45		25
Іспит						
Усього годин	150	30		75		45

Назви тем, їх зміст, обсяг у годинах лекційних занять

№	Тема	К-ть ГОДИН
I СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 1 МОДУЛЬ 1 ВЕТЕРИНАРНА ЗАГАЛЬНА САНІТАРІЯ		
1	Тема 1. Вступна лекція. Історія ветеринарної медицини та санітарії	2
2	Тема 2. Дезінфекція	2
3	Тема 3. Дератизація	2
4	Тема 4. Дезінсекція	2
МОДУЛЬ 2 МОДУЛЬ 1 ВЕТЕРИНАРНА ЗАГАЛЬНА САНІТАРІЯ		
5	Тема 5. Дезодорація	2
6	Тема 6. Отрути, робота з отрутами та заходи при отруєннях	2
7	Тема 7. Утилізація побічних продуктів тваринництва	2
8	Тема 8. Утилізація трупів тварин	1
II СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 3 СПЕЦІАЛЬНА САНІТАРІЯ		
1.	Тема 1. Законодавча база та нормативно-правові документи	2
2.	Тема 2. Ветеринарно-санітарні заходи при зберіганні, підготовці до згодовування та використання кормів, комбікормів та кормових добавок	2
3.	Тема 3. Ветеринарно-санітарні заходи на підприємствах з виробництва молока та яловичини	2
4.	Тема 4. Ветеринарно-санітарні заходи на свинарських підприємствах	2
5.	Тема 5. Ветеринарно-санітарні заходи в рибництві	2
6.	Тема 6. Ветеринарно-санітарні заходи в птахівництві	2
7.	Тема 7. Ветеринарно-санітарні заходи в конярстві	2
МОДУЛЬ 4 СПЕЦІАЛЬНА САНІТАРІЯ		
8.	Тема 8. Ветеринарно-санітарні заходи на вівчарських підприємствах	2
9.	Тема 9. Ветеринарно-санітарні заходи на козівничих підприємствах	2
10.	Тема 10. Ветеринарно-санітарні заходи в кролівництві та звірівничих господарствах	2
11.	Тема 11. Ветеринарно-санітарні заходи при утриманні бджіл	2
12.	Тема 12. Ветеринарно-санітарні заходи на переробних підприємствах та інших об'єктах	2
13.	Тема 13. Ветеринарно-санітарні заходи при транспортуванні продуктивних тварин та сировини тваринного походження	2
14.	Тема 14. Планування ветеринарно-санітарних заходів на	2

	тваринницьких підприємствах. Санітарні дні. Акт санітарного обстеження. Санітарний паспорт підприємства	
15.	Тема 15. Ветеринарно-санітарні заходи при утриманні та транспортуванні собак і котів	2
	Всього	45

Лабораторні заняття, їх назва і обсяг у годинах

№ п/п	ТЕМА	К-ть год
МОДУЛЬ 1 ВЕТЕРИНАРНА ЗАГАЛЬНА САНІТАРІЯ		
1	Тема: Техніка безпеки при виконанні санітарних заходів у лабораторії та на об'єктах тваринництва	1
2	Розчини. Класифікація розчинів	2
3	Розчини. Розв'язування задач з приготування розчинів	2
4	Об'єкти що підлягають ветеринарно - санітарному нагляду	2
5	Класифікація хімічних речовин інших засобів що використовуються з метою дератизації	2
6	Класифікація хімічних речовин інших засобів що використовуються з метою дезінфекції	2
7	Класифікація хімічних речовин інших засобів що використовуються з метою дезінсекції	2
	Колоквіум 1	2
МОДУЛЬ 2 ВЕТЕРИНАРНА ЗАГАЛЬНА САНІТАРІЯ		
8	Аерозолі у ветеринарній медицині	2
9	Прилади для проведення аерозольних санітарних обробок	2
10	Дезодорація об'єктів ветеринарного нагляду	2
11	Санація повітря тваринницьких приміщень	2
12	Методи утилізації побічних продуктів тваринництва	2
13	Утилізація трупів домашніх тварин	2
14	Колоквіум 2	2
	Всього	30

№ п/п	ТЕМА	К-ть год
-------	------	----------

МОДУЛЬ 3 СПЕЦІАЛЬНА САНІТАРІЯ		
1	Санітарно-гігієнічні вимоги на транспорті	3
2	Контроль якості та миття і дезінфекції транспортних засобів	3
3	Контроль виконання ветеринарно-санітарних вимог щодо бази передзабійної витримки худоби і підготовки її до забою	4
4	Санітарні вимоги до забою худоби і обробки шкур	4
5	Контроль виконання санітарних вимог щодо цеху первинної переробки худоби. Складання акту про санітарний стан.	4
6	Визначення санітарно-гігієнічного стану обладнання жирового цеху (приготування дезінфікуючих і миючих розчинів для їх санітарної обробки)	3
7	Колоквіум 3	2
МОДУЛЬ 4 СПЕЦІАЛЬНА САНІТАРІЯ		
8	Санітарні заходи на холодильниках. Контроль санітарно-гігієнічного стану холодильників.	3
9	Виробництво консервів, ковбас, напівфабрикатів. Санітарно-бактеріологічний і ветеринарно-санітарний контроль ковбасного виробництва	3
10	Санітарні вимоги до обробки нехарчової тваринної сировини та виробництво кормової і технічної продукції	3
11	Дослідження санітарного стану приміщень і устаткування цеху технічних фабрикатів	4
12	Засвоєння методів і засобів санітарної обробки виробничих приміщень обладнання, апаратури, інвентарю, посуду і тари на потужностях з переробки молока. Оцінка санітарно-гігієнічного стану виробництва молочних продуктів.	4
13	Санітарні вимоги на агропродовольчих ринках	3
14	Колоквіум 4	2
	Всього	45

Перелік тем курсових робіт з дисципліни «Ветеринарна санітарія»

1. Характеристика сучасних ветеринарно-санітарних засобів та способів, їх гігієнічна оцінка, вплив на здоров'я тварин, якість продукції та навколишнє середовище.
2. Характеристика санітарної техніки, машин, механізмів та пристроїв для проведення санітарних заходів з дезінфекції об'єктів при вирощуванні різних видів тварин.
3. Ветеринарно-санітарні заходи при зберіганні, підготовці до згодовування та використанні кормів, комбікормів, кормових добавок.
4. Ветеринарно-санітарні заходи за різних систем та способів утримання сільськогосподарських продуктивних тварин.
5. Ветеринарно-санітарні заходи на підприємствах з виробництва молока.
6. Ветеринарно-санітарні заходи на підприємствах з виробництва яловичини.
7. Ветеринарно-санітарні заходи на свинарських підприємствах.
8. Ветеринарно-санітарні заходи на підприємствах з виробництва м'яса птиці.
9. Ветеринарно-санітарні заходи на підприємствах з виробництва харчових яєць.
10. Ветеринарно-санітарні заходи на конярських підприємствах.
11. Ветеринарно-санітарні заходи на вівчарських підприємствах.
12. Ветеринарно-санітарні заходи на козівничих підприємствах.
13. Ветеринарно-санітарні заходи на звірівничих підприємствах.
14. Ветеринарно-санітарні заходи при утриманні домашніх тварин (собак та котів).
15. Ветеринарно-санітарні заходи при утриманні зоопаркових і екзотичних тварин.
16. Ветеринарно-санітарні заходи при утриманні бджіл.
17. Ветеринарно-санітарні заходи при вирощуванні коропових риб.
18. Ветеринарно-санітарні заходи при транспортуванні різних видів тварин.
19. Ветеринарно-санітарні заходи до води та систем водопостачання на тваринницьких об'єктах.
20. Ветеринарно-санітарні заходи до систем видалення, зберігання та обробки гноївки, гнойових стоків та посліду.
21. Ветеринарно-санітарні заходи при транспортуванні та переробці трупів тварин та боєнських відходів.
22. Роль особистої гігієни працівників тваринницьких підприємств у забезпеченні ветеринарного благополуччя об'єктів ветеринарного нагляду.

7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ

1. Ветеринарна санітарія – це.....? (дайте визначення поняттю)

2. Послідовність приготування (розведення) розчинів концентрованих кислот з підготовленою водою .....? (виберіть із перерахованого правильний варіант):

1	Воду наливаємо в кислоту	2	Кислоту наливаємо у посудину з підготовленою водою
3	У посудину одночасно заливаємо розчинник і розчинену речовину	4	Ваша думка стосовно розведення?

3. В якому році було організоване Київське санітарно-статистичне бюро .....? (виберіть номер якому відповідає дата):

1	1710	2	1980
3	1891	4	1883

4. Розчином називають - ...? (продовжіть визначення)

5. Розчин що містить максимально можливу (при даній температурі) кількість розчиненої речовини називають.... (виберіть нижче перераховані прилади)

1	простий	2	складний
3	ненасичений	4	насичений
5	густий	6	Ваша відповідь

6. Компоненти розчину що знаходяться в надлишку в порівнянні з іншими компонентами називаються....(виберіть із перерахованого правильний варіант):

1	розчиненими речовинами	3	субстанціями
2	розчинниками	4	компонентами

7. Насичений розчин - це ...?

1	Розчин, який може при даній температурі розчинити ще деяку кількість розчиненої речовини	2	Розчин, який містить максимально можливу (при даній температурі) кількість розчиненої речовини
---	--	---	--

8. Комплекс санітарних заходів спрямований на знищення сторонніх запахів на виробничих та переробних підприємствах називається?

1	Дезінфекція	2	Дератизація
3	Дезінсекція	4	Дезодорація
5	Деакаризація	6	Дезактивація

9. Пропишіть як Ви розумієте що таке ЕСПОЗИЦІЯ при проведенні дезінфекції?

10. До основних класів дезінфікуючих речовин належать:

1	Солі важких металів	6	Комбіновані сполуки
2	Окиснювачі	7	Детергенти
3	Органічні сполуки	8	Дезодоранти
4	Луги	9	Дегінсектанти
5	Кислоти	10	Всі відповіді вірні

11. Перерахуйте які види інструктажів при зарахуванні на роботу у тваринницьке господарство повинен пройти працівник?

12. Дайте визначення що таке ДЕРАТИЗАЦІЯ? перерахуйте методи дератизації.

13. Дайте визначення поняттю Деакаризація...(вказіть методи деакаризації)?

14. Дайте визначення що називається Аерозолем ?

15. Перерахуйте які засоби індивідуального захисту необхідні для дезінфектора при проведенні газової дезінфекції приміщень?

16. Дайте характеристику різновидам аерозолів -...?

1.	Пил -
2.	Дим -
3.	Туман -

17. Опишіть переваги аерозольного методу дезінфекції у порівнянні з вологим. Які Ви знаєте прилади для аерозольної дезінфекції?

18. Скільки становлять витрати дезінфікуючих робочих розчинів при проведенні вологої дезінфекції у типових і пристосованих приміщеннях ...л/м²?

1.	Типові приміщення л/м ²	2.	Пристосовані л/м ²
----	------------------------------------	----	-------------------------------

19. Як часто потрібно проводити санітарний день на товарному тваринницькому підприємстві?

1.	щодоби	2.	раз на 10 діб
3.	щогодини	4.	раз на 20 діб
5.	раз на 3 доби	6.	раз на 30 діб

20. Яка мінімальна температура повітря повинна бути у тваринницькому приміщенні при проведенні таких санітарних заходів як дезінфекція та дезінсекція?

1.	1 °С	2.	20 °С
3.	10 °С	4.	25 °С

21. Що називають високодисперсним аерозолем?

22. Що називають грубодисперсним аерозолем?

23. Опишіть і перерахуйте відомі методи дератизації і на яких об'єктах їх оптимальніше застосовувати ?

24. Що називають «направленим аерозолем», або «аеросуспензією»...?

25. При виконанні санітарних заходів, таких як дезінфекція, дезінсекція мінімальна кількість виконавців робіт має бути не менше ___ ...?

26. Яка оптимальна вологість повітря повинна бути в приміщенні при проведенні аерозольної дезінфекції?

27. Якщо проведено дезінфекцію приміщення, витримано експозицію то відбір проб для визначення якості дезінфекції відбирають .у кількості не меншу ___ проб?

1.	5	2.	15
3.	10	4.	50

28. Ротанциди - це ...?

29. Назвіть види дезінфекції тваринницьких об'єктів і як вони поділяються?

1.
2.
3.

30. При проведенні фізичним способом дезінфекції використовують світлові промені якого спектру та довжини хвилі...нм.?

8. Методи навчання

Лекції, практичні заняття з використанням розрахунково-аналітичних завдань, роботи з реактивами та обладнанням хімічної лабораторії

Годин у тиждень – 4, тижнів на вивчення – 15

9. Форми контролю

- поточний (опитування, тестування);
- підсумковий – залік (письмовий).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи R _{НР}	Рейтинг з додаткової роботи R _{ДР}	Рейтинг штрафний R _{ШТР}	Підсумкова атестація (залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2					
0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{ДИС}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням *підготовка і захист курсового проекту (роботи)* оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

11. Методичне забезпечення

Основна література

1. Бочаров Д.А. Ветеринарная санитария и гигиена производства в мясной промышленности / Д.А. Бочаров. – М.: Пищ. пром.-сть, 1990.
2. Касянчук В.В. Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології переробки продуктів тваринництва / В.В. Касянчук, П.В. Микитюк, Л.В. Олійник. – Вінниця: Нова книга, 2007.
3. Вербицький П.І., Достоевський П.П. Довідник лікаря ветеринарної медицини / П.І. Вербицький, П.П. Достоевський. – К.: Урожай, 2004. – с.
4. Богатко Н.М., Щуревич Г.П., Голуб О.Ю., Власенко В.В., Константинов П.Д., Назаренко Л.В. Методичні рекомендації. Дезінфекція на потужностях з переробки мяса, молока, риби та агропродовольчих ринках. – Біла Церква, 2011.
5. Засекін Д.А. Транспортування тварин і продукції (санітарно-гігієнічні аспекти) / Д.А. Засекін, В.М. Поляковський, В.В. Соломон. – Ж.: Вид-во Євєнюк О.О., 2010.
6. Ветеринарно-санітарні правила для суб'єктів господарювання (підприємств, цехів) з переробки птиці та виробництва яйце продуктів. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 вересня 2001р., за № 849/6040.
7. Державні санітарні правила для молокопереробних підприємств. Затверджені 11 вересня 1998 р., № 11.
8. Ярчук Б.М. Практикум із загальної епізоотології / Б.М. Ярчук, М.М. Паска, Л.Є. Корнієнко. – Біла Церква, 1999.
9. Поляков А.А. Руководство по ветеринарной санитарии / А.А. Поляков, И.И. Балковский, Д.А. Бочаров. – М.: Агропромиздат, 1986.
10. Костенко Ю.Г. Основы микробиологии, гигиены и санитарии на предприятиях мясной и птицеперерабатывающей промышленности / Ю.Г. Костенко, С.В. Нецепляев, Л.А. Гончарова. – М.: ВО Агропромиздат, 1991.
11. Ивашура А.И. Гигиена производства молока / А.И. Ивашура. – М.: Росагропромиздат, 1989.
12. Шаблій В.Я. Довідник по ветеринарній санітарії / В.Я. Шаблій. –К.: Урожай, 1988.
13. Литвин В.П."Загальна епізоотологія / В.П. Литвин. – К: Урожай, 1995.
14. Інструкція по миттю і профілактичній дезінфекції на підприємствах м'ясної і птахопереробної промисловості. – М., 1984.
15. Державні санітарні правила для молокопереробних підприємств. – ДСП 4.4.4.011–96.
16. Санитарные правила для предприятий м'ясний промисловості. Утв. зам. Главного государственного санитарного врача от 27.03.1985, № 3238.
17. Санітарні норми для тваринницьких та переробних підприємств України навч. Посіб. / Д.А. Засекін, В.М. Поляковський, В.В. Соломон. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 400 с.

18. Знезараження продуктів та сировини тваринного походження при інфекційних захворюваннях. – Біла Церква, 1995.

Інтернет-ресурси

1. http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Vimogi_Do_Nekomertsynogo_Peremishchennya_Tvarin/99/
2. <http://vetcontrol.org.ua/>

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет ветеринарної медицини

Кафедра ветеринарної гігієни ім. проф. А.К. Скороходька

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

М. І. Цвіліховський

“ _____ ” _____ 2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри гігієни тварин та
санітарії імені професора А.К. Скороходька
протокол № 15 від 18 травня 2022 р.

завідувач кафедри

_____ М.Д. Кучерук

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна гігієна,
санітарія і експертиза»

Гарант ОП

_____ Л.В. Шевченко

ПРОГРАМА

навчальної практики

з дисципліни «Ветеринарна санітарія»

ОС «Магістр», спеціальність 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

«

Київ-2022

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету ветеринарної медицини

М.І. Цвіліховський

« _____ » _____ 2022 р.

Програма

проходження **навчальної практики** студентами 3 курсу факультету ветеринарної медицини Національного університету біоресурсів і природокористування України в 2022 – 2023

№ п/п	Тема заняття	Короткий зміст практики	Тривалість год
1.	Ветеринарно-санітарні вимоги до систем і способів утримання ВРХ	Вимоги до вибору ділянок під забудову. Характеристика систем і способів утримання ВРХ. Показники <u>мікроклімату</u> тваринницьких приміщень. Способи утримання молодняку ВРХ. <u>Санація</u> приміщень.	6
2.	Ветеринарно-санітарні вимоги до систем і способів утримання свиней	Вимоги до вибору ділянок під забудову. Характеристика способів утримання. Показники <u>мікроклімату</u> тваринницьких приміщень. Санація приміщень. Способи знезараження гною та стічних вод.	6
3.	Ветеринарно-санітарні вимоги до систем і способів утримання коней (КП «Київський іподром»).	Характеристика діючого тваринницького об'єкта. Характеристика способів утримання коней. Вимоги до облаштування території. Вимоги до облаштування <u>денників</u> . Санація приміщень. Способи знезараження гною та стічних вод.	6
4.	Ветеринарно-санітарні вимоги до систем і способів утримання птиці.	Вимоги до вибору ділянок під забудову. Характеристика систем і способів утримання. Показники <u>мікроклімату</u> птахівничих приміщень для різних видів і вікових груп птиці. Способи знезараження гною та стічних	6

		вод.	
5.	Здача звіту про проходження навчальної практики. Проведення заліку.	Здача звіту з навчальної практики Проведення заліку.	6
Всього			30

Завідувач кафедри

М.Д. Кучерук